

Høringssvar til de statslige vandområdeplaner 2021-2027

Godkendt på Limfjordsrådsmøde 6. maj, og revideret med input fra mødet.

Overordnede bemærkninger

Når tredje vandplanperiode i 2027 er afsluttet skal alle overfladevande i udgangspunktet have opnået god økologisk tilstand eller forudsætningerne herfor skal være opfyldt. Limfjordsrådet anerkender det store arbejde der er gennemført for at nå dette mål og ikke mindst den indsats der er lagt i at forbedre vidensgrundlag og forudsætninger for at nå målopfyldelse.

Limfjordsrådet konstaterer at indsatsen i de hidtidige to vandområdeplaner og den kommende tredje vandområdeplan ikke er tilstrækkelig til at alle søer, vandløb og kystvande opfylder målsætningen i 2027 endsige forudsætningerne herfor.

- **Limfjordsrådet opfordrer staten til at tage stilling til, hvordan man kommer i mål med de nødvendige indsats, inklusive de, der ikke er gennemført i 1. og 2. planperiode. Gør man ikke det, er der reelt tale om at acceptere manglende opfyldelse af miljømålet på væsentlige områder.**

Den nødvendige viden, der skal til at fastlægge indsatsbehovet for målopfyldelse af 3. generationsvandplanerne er ikke tilstede. Det skyldes, at overvågningsprogrammet ikke er tilstrækkeligt udbygget. Det gælder både for kystvande, søer og vandløb.

- **Limfjordsrådet opfordrer til at overvågningen opprioriteres både i forhold til frekvens, parametre og lokaliteter således, at der opbygges den nødvendige viden til implementering af den mest omkostningseffektive indsats for opfyldelse af vandområdernes målsætning.**

Limfjordsrådet konstaterer at effekt af de forventede klimaforandringer ikke er indregnet i vandområdeplanerne. Alle studier viser, at vi kan forvente øget afstrømning og næringsstofudvaskning, samt højere vandtemperaturer. Dette vil øge udfordringerne imod at opnå god økologisk tilstand i vore vandområder. Uanset at effekten af klimaændringerne ikke er kvantificeret bør der indregnes et forsigtighedsprincip i vandområdeplanernes udmøntning af indsats, der tager højde for at kravet til indsats vil blive øget i de kommende år på grund af klimaændringerne.

- **Limfjordsrådet opfordrer Miljøstyrelsen til at sikre at den nødvendige viden tilvejebringes så klimaforandringer hurtigst muligt kan tænkes sammen med vandområdeplanerne.**

Rammer

Den statslige planlægning i vandområdeplanerne bør holdes på et overordnet niveau og det bør i højere grad overlades til det lokale led at prioritere, hvilke virkemidler der konkret skal anvendes og hvor de skal placeres i oplandet til de enkelte delvandområder.

- **Limfjordsrådet mener, at lokale myndigheder inddrages tidligt i udmøntning og prioritering af de anviste virkemidler.**
- **Limfjordsrådet efterspørger mere fleksible rammer for brug af de forskellige virkemidler, således at det bliver nemmere at kombinere indsattstyperne.**
- **Der bør arbejdes intensivt med udvikling af flere godkendte virkemidler, end de anviste i "Udkast til vandområdeplaner"**
- **Staten opfordres til at stille tilstrækkelige og rigtige rammer til rådighed for kommunerne for at nå målopfyldelse for kystvande, søer og vandløb.**
- **Staten opfordres til at sikre, at virkemidler og indsats ikke modarbejdes af andre handlinger. Klapning i sårbare områder nævntes som eksempel.**

Limfjordsrådet bifalder en vidensbaseret indsats. Det er imidlertid uheldigt hvis manglende viden og dermed behov for yderligere vidensopbygning resulterer i en udskydelse af indsats. I Udkast til vandområdeplaner henvises til et "genbesøg" i 2023-2024, som ikke er yderligere udspecificeret.

- **Limfjordsrådet skal derfor henstille til at dette "genbesøg" sker så hurtigt som muligt og med væsentlig ressourceallokering allerede i 2023. Limfjordsrådet forventer at blive inddraget i processen.**

Kommunerne har i 2. generation af vandområdeplanerne haft gode erfaringer med at koordinere og implementere vådområde - og lavbundsindsatsen i vandoplandsstyregrupperne, samt planlægge vandløbsindsatsen og borgerinddragelse i vandråd.

- **De gode erfaringer med borgerinddragelse bør bredes ud til at omfatte den samlede næringsstof- og lavbundsindsats og herunder prioriteringen af de forskellige virkemidler.**
- **Med de positive erfaringer omkring vandråd og VOS'er bør der etableres udvidede VandOplandsStyregrupper med kommunerne for bordenden, der ud fra et statsligt udmeldt bredt virkemiddelkatalog kan koordinere og prioritere indsatsen og sikre at de statslige mål nås. Det er vigtigt at etablere en platform, hvor oplandsindsatser drøftes i et bredt forum med kommunal ledelse.**

Økonomi

Planlægning og implementering af de nødvendige indsatser for vandløb, søer og kystvande i tredje vandplanperiode kræver at de fornødne økonomiske ressourcer er til rådighed i alle led. Limfjordsrådet har i de to forgangne planperioder oplevet at indsatser ikke er gennemført eller er blevet forsinket på grund af

utilstrækkelig økonomi, særligt på vandløbsområdet, hvor referencebeløb har været for lave, og indsatserne har været underfinansieret. Inflation og stigende anlægsudgifter håndteres ikke hensigtsmæssigt.

- **Limfjordsrådet opfordrer til, at der i vandplanperiode 3 bliver en tydelig sammenhæng mellem mål, indsatser og finansiering, herunder en finansiering af indsatserne som understøtter en tidlig og koordineret interessentinddragelse**

Kystvande

Limfjordsrådet bifalder at tredje generation af vandområdeplanerne for kystvande modelberegner på et højere oplandsdetaljeringsniveau end tidligere. I Limfjorden ni imod tidligere tre delvandområder. Dermed vil det være muligt i højere grad at regulere indsatsen målrettet det enkelte vandområde.

Desværre er konsekvensen af de valgte beregningsforudsætninger er at den fulde indsats lægges i den centrale og vestlige del af oplandet uanset at der kommer betydelige næringsstofmængder til den midt – og østlige del fra det direkte opland. Koncentrationen af indsats på få oplande kan betyde en udvaskning fra oplandene på baggrundsniveau, som hvis der ikke bliver drevet landbrug i oplandet.

- **Limfjordsrådet beder Miljøstyrelsen undersøge, om de meget høje indsatskrav i centrale deloplande overhovedet er realistiske.**
- **Limfjordsrådet problematiserer konsekvenserne af modellem, hvor indsatsen i fjorden koncentrerer om centrale områder, med meget stort indsatsbehov i oplandet til følge.**

Limfjordsrådet anerkender behovet for en meget stor indsats i Limfjordens opland men vil samtidigt understrege at en sådan stor indsats kun kan gennemføres succesfuldt gennem et intenst samarbejde mellem lokale og centrale myndigheder samt landbruget hvorfra den markant største næringsstoftilførsel sker.

- **Limfjordsrådet forventer at staten stiller de fornødne ressourcer til rådighed for at gøre dette samarbejde muligt.**
- **Limfjordsrådet henstiller til at det fortsat vil være muligt at gennemføre frivillige kollektive indsatser i alle delvandomlande til Limfjorden.**

Forbedret tilstand i fjorde og kystvande, marine virkemidler og naturgenopretning går hånd i hånd. Reduktion af næringsstoftilførslerne er en forudsætning for en forbedret tilstand men i mange tilfælde er aktiv naturgenopretning et nødvendigt supplement til at genskabe de tabte habitater og sikre de værdifulde økosystemtjenester og ydelser havet leverer og som sikrer robuste marine naturtyper.

- **Limfjordsrådet opfordrer til at Staten igangsætter pilotprojekter med henblik på at øge forståelsen af de naturbaserede faktorer, som bidrager til at sikre gode økologiske forhold.**

Antallet af deloplande i Limfjorden er øget fra tre til ni i skiftet fra 2. til 3. generation vandplaner. Det kræver en udvidelse af viden om miljøeffekter i de enkelte deloplande, således at indsatsen kan placeres rigtigt og omkostningseffektivt.

- **Dette bør afspejle sig i prøvetagningsprogrammet hvor der bør gennemføres en komplet overvågning af alle kvalitetsparametre i alle delvandområder.**

Vandløb

Kommuner og vandråd har været involveret i vurderingen af vandløbsindsatser i perioden 2019-20, Limfjordsrådet finder det positivt, at Staten har været lydhøre overfor Vandrådernes og kommunernes ønsker til indsatser.

Tilstandsvurderingen af vandløbene er helt grundlæggende for indsatsprogrammet, men det konstateres at det stadig er helt utilstrækkeligt. Der er ukendt tilstand i mange vandløb og at der mangler rigtig mange data for kvalitetselementerne fisk og vandplanter. Disse data bør fremskaffes via en tilstrækkelig overvågning.

- **Staten opfordres til at sikre at der foreligger en valid tilstandsvurdering for alle vandområde med data for de fornødne kvalitetselementer, så det reelle indsatsbehov kan beregnes.**

Erfaringerne fra VP2 viser, at der er behov for mere fleksibilitet ift. implementering af virkemidlerne i vandløbsindsatserne.

- **Limfjordssekretariatet opfordrer til, at indføres mere fleksible rammer for brug af de forskellige virkemidler, således at det bliver nemmere at kombinere indsats typerne, og dermed gennemføre en mere målrettet indsats mod målopfyldelse.**

Søer

Der er 125 søer ud af 192 målsatte søer (65 %) med manglende målopfyldelse i hovedopland 1.2. Hertil kan lægges 26 søer med ukendt tilstand. Det betyder at der i oplandet er mellem 125-151 (65-79%) søer med manglende målopfyldelse. Der er således et meget stort behov for indsats for søerne i hovedoplandet.

- **Staten opfordres til sikre at indsatsprogrammet kommer til at indeholde reelle indsatser i søerne.**

I udkastet til vandområdeplan 3 er P-ådale angivet som det eneste virkemiddel til at reducere fosfortilførslen til søer, med for høj ekstern belastning. Det er helt utilstrækkeligt, at P-ådale er det eneste virkemiddel, da det i de fleste tilfælde kun reducerer tilførslen til de aktuelle søer med en brøkdel af det angivne indsatsbehov. Det er således uklart, hvordan fosfortilførslen tænkes at kunne reduceres tilstrækkeligt.

- **Staten opfordres til at anvise flere virkemidler og til at adressere en større indsats på fosforfjernelse i det åbne land**

Teknisk høringssvar til "Forslag til vandområdeplanerne 2021-2027" fra Limfjordsrådet.

Godkendt på Limfjordsrådsmøde 6. maj 2022

Forslag til vandområdeplanerne 2021-2027 og udkast til bekendtgørelse om miljømål og indsatsprogrammer er i offentlig høring fra 22. december 2021 - 22. juni 2022.

Limfjordsrådet er et politisk samarbejde mellem 18 kommuner. I samarbejdet koordineres gennemførelsen af de kommunale vandplanindsatser i oplandet til Limfjorden. Limfjordsrådet har studeret ovennævnte forslag og har en række bemærkninger hertil.

Fagligt grundlag

Når tredje vandplanperiode i 2027 er afsluttet skal alle overfladevande i udgangspunktet have opnået god økologisk tilstand eller forudsætningerne herfor skal være opfyldt. Limfjordsrådet anerkender det store arbejde der er gennemført for at nå dette mål og ikke mindst den indsats der er lagt i at forbedre vidensgrundlag og forudsætninger for at nå målopfylde.

Limfjordsrådet er dog samtidigt bekymret for at indsatsen i de hidtidige to vandområdeplaner og den kommende tredje vandområdeplan ikke er tilstrækkelig til at alle søer, vandløb og kystvande opfylder målsætningen i 2027 endsige forudsætningerne herfor.

I Udkast til vandområdeplaner er der indlagt et "genbesøg" i 2023 og 2024. Limfjordsrådet opfordrer til at revurderingen af Vandområdeplanen for 2021 – 2027 gennemføres så hurtigt som muligt for at sikre at implementering af nødvendige supplerende indsatser kan ske så tidligt som muligt og med betydelig tyngde i den første halvdel af den kommende planperiode. Dette vil forbedre mulighederne for at registrere effekter i vandmiljøet inden udløb af vandområdeplan 2021 – 2027. Limfjordsrådet opfordrer til at lokale myndigheder og samarbejder, herunder Limfjordsrådet inddrages i denne proces.

Forbedret tilstand i fjorde og kystvande, marine virkemidler og naturgenopretning går hånd i hånd.

Reduktion af næringsstofftilførslerne er en forudsætning for en forbedret tilstand men i mange tilfælde er aktiv naturgenopretning et nødvendigt supplement til at genskabe de tabte habitater og sikre de værdifulde økosystemtjenester og ydelser havet leverer og som sikrer robuste marine naturtyper.

Limfjordsrådet opfordrer til at Staten igangsætter pilotprojekter med henblik på at øge forståelsen af de naturbaserede faktorer, som bidrager til at sikre gode økologiske forhold.

Limfjordsrådet er en del af det netop oprettede Center for marin naturgenopretning sammen med AU, DTU Aqua og SDU. Vi opfordrer til at Center for marin naturgenopretning inddrages i arbejdet for at etablere det nødvendige vidensgrundlag for optimal implementering af vandområdeplanens indsats for at opnå målsætningsopfyldelse i vore kystvande.

Høringsproces

Limfjordsrådet har før vedtagelsen af de tidligere vandområdeplaner påpeget vigtigheden af tidlig inddragelse i udarbejdelsen af vandområdeplanerne. Vandrådenes inddragelse i planlægning af vandløbsindsatsen er et eksempel herpå men desværre er kommunerne ikke i et videre omfang blevet inddraget i den øvrige planlægning for søer og kystvande.

Limfjordsrådet skal henstille til at kommunerne i højere grad bliver inddraget i planlægning og implementering af vandområdeplanerne og på et tidligere tidspunkt.

Bekendtgørelser om miljømål og indsatsprogram

Der fremsendes særskilte kommentarer til de udsendte bekendtgørelser

Dokumentation og overvågning

Limfjordsrådet finder det ikke sandsynliggjort, at den overvågning, der gennemføres i overvågningsprogrammet er tilstrækkelig til at skaffe den nødvendige viden, som grundlag for fastlæggelse af indsatsbehov for målopfyldelse af 3. generations vandområdeplanen. Det drejer sig blandt andet om at der fortsat er mange søer med ukendt tilstand, næringsstofftilførslerne er modelberegnete og der er ikke fastlagt specifikke indsatsprogrammer for søer med manglende målsætningsopfyldelse. Antallet af kystvande er øget fra tre til ni i skiftet fra 2. til 3. generation vandplaner. Dette bør afspejle sig i prøvetagningsprogrammet hvor der bør gennemføres en komplet overvågning af alle kvalitetsparametre i alle delvandområder. Der er ukendt tilstand i mange vandløb og at der mangler rigtig mange data for kvalitetselementerne fisk og vandplanter. Disse data bør fremskaffes via en tilstrækkelig overvågning.

Limfjordsrådet opfordrer til at overvågningen opprioriteres både i forhold til frekvens, parametre og lokaliteter således, at der opbygges den nødvendige viden til implementering af den mest omkostningseffektive indsats for opfyldelse af vandområdernes målsætning.

Implementering af indsats

Den statslige planlægning i vandområdeplanerne bør holdes på et overordnet niveau og det bør i højere grad overlades til det lokale led at prioritere, hvilke virkemidler der konkret skal anvendes og hvor de skal placeres i oplandet til de enkelte delvandområder. Limfjordsrådet finder det således hensigtsmæssigt at de lokale myndigheder inddrages tidligt i udmøntning og prioritering af de anviste virkemidler.

I den forbindelse er det vigtigt, at staten giver en bredere palet af effektvurderede og godkendte virkemidler for kommunerne at arbejde med. Generelt efterspørges flere virkemidler end anvist i "Udkast til vandområdeplaner" og særligt for søerne er det helt utilstrækkeligt at det eneste virkemiddel i det åbne land til reduktion af fosfortilførslen til søer er P-ådale, som erfaringerne viser i udpræget grad er utilstrækkelig i de fleste søoplande.

Forankring og inddragelse

Kommunerne har i 2. generation af vandområdeplanerne haft gode erfaringer med:

- koordinering og implementering på oplandsniveau af vandområde - og lavbundsindsatsen i vandoplandsstyregrupperne.
- planlægning af vandløbsindsatsen og borgerinddragelse i vandråd.

De gode erfaringer bør bredes ud til at omfatte den samlede næringsstof- og lavbundsindsats og herunder prioriteringen af de forskellige virkemidler.

Med de positive erfaringer omkring vandråd og VOS'er bør der etableres udvidede

VandOplandsStyregrupper med kommunerne for bordenden, der ud fra et statsligt udmeldt bredt virkemiddelkatalog kan koordinere og prioritere indsatsen og sikre at de statslige mål nås. Det er vigtigt at etablere en platform, hvor oplandsindsatser drøftes i et bredt forum med kommunal ledelse.

Oplandssamarbejder og kommunal medindflydelse

Limfjordsrådet bifalder etableringen af tre kystvandråd. Rådet forventer at det ene kystvandråd placeres i oplandet til Limfjorden og stiller sig til rådighed for diskussion af kystvandrådernes vilkår, etablering af kystvandrådet og gennemførelse af kystvandrådets påtænkte opgaver.

Den kommunale involvering gennem kystvandrådene bør involvere et friere valg af virkemidler med mulighed for at kombinere og optimere disse. Synergier sikres med lokal inddragelse, hvor kommunerne

har frihed til at sammentænke med klimatilpasningsplaner, spildevandsplaner, turistinteresser m.m. i oplandene.

Limfjordsrådet forventer at etableringen af de tre pilot-kystvandråd fører til at der nedsættes yderligere kystvandråd i løbet af tredje vandplanperiode.

Økonomi

Limfjordsrådet har i de to forgangne planperioder oplevet at indsatser ikke er gennemført eller er blevet forsøgt på grund af utilstrækkelig økonomi, særligt på vandløbsområdet.

Her kan nævnes:

- Referencebeløb har været for lave.
- Kommunernes indsatser har været underfinansieret.
- Inflation og stigende anlægsudgifter

Generelt skal Limfjordsrådet opfordre til at der afsættes de fornødne ressourcer til kommunernes arbejde med vandområdeplanerne. Planlægning og implementering af de nødvendige indsatser for vandløb, søer og kystvande i tredje vandplanperiode kræver at de fornødne økonomiske ressourcer er til rådighed i alle led.

Klima

Limfjordsrådet konstaterer at effekt af de forventede klimaforandringer ikke er indregnet i vandområdeplanerne. Alle studier viser, at vi kan forvente øget afstrømning og næringsstofudvaskning, samt højere vandtemperaturer. Dette vil øge udfordringerne imod at opnå god økologisk tilstand i vore vandområder. Uanset at effekten af klimaændringerne ikke er kvantificeret bør der indregnes et forsigtighedsprincip i vandområdeplanernes udmøntning af indsats, der tager højde for at kravet til indsats vil blive øget i de kommende år på grund af klimaændringerne.

Limfjordsrådet opfordrer Miljøstyrelsen til at sikre at den nødvendige viden tilvejebringes så klimaforandringer hurtigst muligt kan tænkes sammen med vandområdeplanerne.

Vandløb

Påvirkning

Vandområdeplanen, inkl. webGIS kortene, lever ikke op til Vandrammedirektivets krav om at der skal foretages en beskrivelse af de mest betydende påvirkninger i vandområdedistriktet samt foretages en kvantitativ vurdering af alle påvirkninger. Der henvises i øvrigt til, at påvirkningerne skal indgå for hvert enkelt vandområde i afrapporteringen til EU.

I nedenstående er knyttet kommentarer til nogle af påvirkningstyperne:

- Rørlægninger af vandløb og spærringer – ikke alle rørlægninger og spærringer er registreret. Det vurderes at være et væsentligt problem og en nødvendig viden såfremt vandløbene skal opnå god økologisk tilstand.
- Fysiske forhold i vandløb – En oversigt over de fysiske påvirkninger i vandløb (undtaget spærringer) samt påvirkningen fra vandløbsvedligeholdelse, som er en af de væsentligste påvirkninger af vandløb, fremgår ikke i webGIS. De fysiske påvirkninger bør opdateres og kvantificeres i vandområdeplanen.
- Påvirkning af vandføringen i vandløb – Denne påvirkningstype fremgår ikke af webGIS. Det er gammelt kendt viden, at der foregår en overudnyttelse af vandressourcen i flere vandløb og der kan være tale om både indvinding af overfladevand og grundvand.
- Vandindvinding er lokalt et stort problem for tilstanden i vandløbene, som i nogle tilfælde medfører så lav vandføring at vandløb helt udtørres på strækninger og dermed blokerer for at der kan opnås god økologisk tilstand. Tidligere opfordringer til Staten om at bestemme omfanget af påvirkningen på vandløbsniveau gentages med en opfordring til at der bør

udarbejdes transparente operationelle retningslinjer der understøtter kommunernes administration på området. Rapporten "Vurdering af effekten af vandindvinding på vandløbs økologiske tilstand" benyttes officielt som grundlag for vurderingen af grundvandsindvindingens påvirkning af vandløbs økologiske tilstand og i forbindelse med kommunernes administration af indvindingstilladelser. Imidlertid er rapporten et meget tungt administrativt værktøj, hvorfor det stort set ikke benyttes af kommunerne. Der er således et meget stort behov for at Staten udarbejder et nyt mere enkelt og operationelt regelgrundlag til at vurdere vandindvindingens påvirkning.

- Vandrammedirektivet foreskriver at der skal forefindes registre over indvinding og opmagasinering af vand. For grundvandindvinding findes sådant et register i Jupiter databasen. For overfladevandsindvinding mangler der imidlertid et tilsvarende register, som beskriver indvindingen til f.eks. dambrug, turbiner, vandmøller. Disse indvindinger indtager ofte store vandmængder fra vandløbene (og i visse tilfælde også søer) og er derfor vigtige for at understøtte god økologisk tilstand og kontinuitet i vandområderne. Staten bør derfor i henhold til Vandrammedirektivets bestemmelser drage omsorg for, at et sådant register bliver en realitet for at sikre eventuelle påvirkninger på vandområderne kan identificeres og inddrages i vandområdeplanerne.

Tilstandsvurdering

Tilstandsvurderingen er helt grundlæggende for indsatsprogrammet. Staten opfordres til at sikre at der foreligger en valid tilstandsvurdering for alle vandområde med data for de fornødne kvalitetselementer, så det reelle indsatsbehov kan beregnes. Opfordringen er en gentagelse af tidligere opfordringer.

En opgørelse af tilstandsvurderingen i hovedopland 1.2 Limfjorden

Økologisk tilstand	Ukendt	Kendt	Total	Ukendt (%)
Makrofytter	852	147	999	85
Bentiske invertebrater	129	870	999	13
Fisk	569	430	999	57
Fytobenthos	913	86	999	91
Samlet	115	884	999	12

Som det ses af tabellen indsamles primært data for kvalitetselementet bentiske invertebrater (DVFI), mens indsamlingen af de resterende kvalitetselementer halter.

Opdatering af tilstandsvurderingen bør kun ske når der er indsamlet prøver efter de biologiske kvalitetselementer der viser størst følsomhed overfor en påvirkning. Det betyder at fisk og vandplanter altid bør indgå i en vurdering og ikke kun invertebrater. Når udelukkende invertebrater benyttes til opdatering vil der i mange tilfælde opnås en falsk god økologisk tilstand.

Tilstanden er ukendt i 115 af de 999 (12 %) vandløbsvandområder i hovedopland 1.2. Hertil er tilstanden reelt ukendt i mange flere vandområder, hvor tilstanden kun er vurderet på grundlag af bentiske invertebrater (DVFI) og der mangler data for fisk og vandplanter. I en situation hvor der er væsentlige mangler i de anvendte data i forhold til at beregne tilstanden i vandområdeplanerne bør tilstanden kategoriseres som ukendt.

I forbindelse med vandrådenes arbejde i 2019 blev tilstandsvurderingen opdateret. Imidlertid er der siden kommet nye data til, herunder har Statens egen styrelse indsamlet fiskedata i perioden 2020-2021 uden at opdatere tilstanden. Det er uheldigt at de seneste data (som allerede nu er 1-2 år gamle) ikke anvendes. Limfjordsrådet opfordrer Staten til at opdatere Vandområdeplanerne med de seneste data, herunder ikke mindst fiskedata, som der er stor mangel på.

I forhold til tilstandsvurderingen bør der i nogle tilfælde ud over de biologiske kvalitetselementer også inddrages understøttende ikke biologiske kvalitetselementer i tilstandsvurderingen. Staten opfordres til at

særligt vandløbets kontinuitet indgår i tilstandsvurderingen. Spærringer er og bliver ikke forenelige med god økologisk tilstand i vandløbene, da vandløbene forringes signifikant af deres fysiske - og i nogle tilfælde også hydrologiske – påvirkninger.

Overvågning

Limfjordsrådet skal opfordre Staten til at sikre at overvågningen udvides så det omfatter alle vandområder, jf. vandrammedirektivets bestemmelser. Af 999 vandløbs vandområder i hovedopland 1.2 Limfjorden er 115, svarende til 12 % karakteriseret med ukendt tilstand.

Hertil er der i mange tilfælde hvor tilstanden er kendt kun indsamlet data for bentiske invertebrater. Data for fisk og planter mangler således i stor stil. Denne mangel på data blev der også peget på i de foregående to vandområdeplaner.

I mange vandområder findes der ikke tilstrækkelig overvågning med de relevante kvalitetselementer, hvor tilstanden ellers er vurderet til god. Tilstanden vurderes ofte selvom der kun findes data efter bentiske invertebrater (DVFI), som generelt ikke vurderes at være det mest følsomme for de belastninger et vandområde udsættes for. Her er fiskedata mere følsomme og kan vise påvirkninger fra fysisk-kemiske påvirkninger, hydromorfologiske påvirkninger, herunder kontinuitet. Staten opfordres ligesom i de sidste to vandområdeplaner til at leve op til kravet om overvågning og tilvejebringe den fundamentale overvågning til at kunne fastlægge tilstanden.

Overvågningsstationerne i vandløb er ikke altid udpeget repræsentativt for vandområderne og giver dermed i sådanne tilfælde ikke et retvisende billede af den økologiske tilstand. Udvælgelse af stationer bør således tilpasses at tilstandsvurderingen beskrives i det relevante vandområde.

Indsatser

Limfjordsrådet finder det positivt, at Staten har været lydhøre overfor Vandrådenes og kommunernes ønsker til indsatser.

I nogle vandområder kan årsagen til manglende målopfyldelse skyldes flere forhold – fx dårlige fysiske forhold og spildevandspåvirkning. Staten har fastsat at der kun er spildevandsindsats i vandløb med Dansk Fysisk Indeks (DFI) værdier på 0,5 eller højere i vandområdeplanerne 2021-2027. Staten finder at der ved DFI værdier på mindre end 0,5 ikke kan udelukkes, at de fysiske forhold i vandløbet alene kan være årsag til, at miljømålet for smådyrsfaunaen ikke er opfyldt. Det betyder at en spildevandsindsats afventer den fysiske indsats i vandløbene, som gennemføres først. Limfjordsrådet finder at der hvor det efter en faglig vurdering giver mening bør foretages en samtidig indsats for spildevandsudledning og forbedringer af fysiske forhold. En faglig vurdering af om dyrelivet præges af spildevandsudledninger kan problemfrit gennemføres og dermed danne grundlag for om der skal gennemføres en spildevandsindsats.

Krav om samtidighed for gennemførelse af indsats i et vandområde er normalt en god ide. I nogle særlige tilfælde bør der dog kunne afviges herfra og gennemføres dele af indsatsen fx. ved opdeling af vandområdet. Staten opfordres derfor til at give mulighed for at kunne opdele vandområder og gennemføre dele af indsatserne når særlige forhold gør sig gældende.

Miljømål og brug af undtagelser

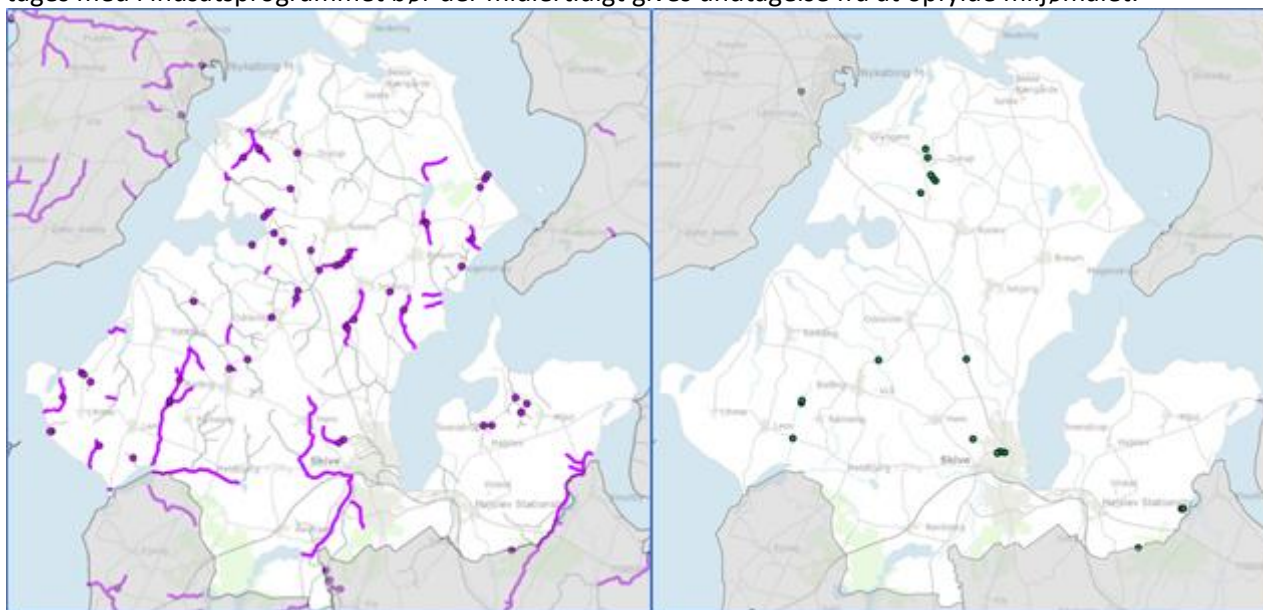
Som udgangspunkt skal miljømålet, i henhold til Vandrammedirektivets bestemmelser, fastsættes som god økologisk tilstand eller højere. Alternativt skal vandområdet undtages.

Miljømål	Total	Ukendt tilstand	Målopfyldelse	Ikke målopfyldelse	Manglende målopfyldelse uden indsats
God økologisk tilstand	913	89	285	539	360
Godt økologisk potentiale	86	26	36	24	20
Samlet	999	115	321	563	380

VP3 status for vandområderne i hovedopland 1.2.

I udkast til VP3 findes 380 vandområder (38 %) uden indsats og med manglende målopfyldelse men som ikke er omfattet af undtagelsesbestemmelser. Andelen af vandløb uden indsats vil være ca. 50% såfremt vandområder med ukendt tilstand lægges til. Reelt er der således tale om at meget store dele af vandløbsindsatsen gives undtagelse fra at opfylde miljømålet. Limfjordsrådet skal opfordre Staten til at løfte vandløbsindsatsen markant.

I hovedopland 1.2 var der i VP2 registreret 494 undtagne spærringer, hvilket står i kontrast til VP3 hvor der ingen undtagelser findes og samtidig blot er 140 indsatser, hvor spærringen skal fjernes. Det betyder at der er 354 spærringer tilbage (72 %), som burde afstedkomme en undtagelse i vandområdet. Limfjordsrådet skal pege på at spærringerne ikke er fjernet og skal derfor opfordre Staten til at spærringerne tages med i indsatsprogrammet for at understøtte god økologisk tilstand i vandområderne. Hvis ikke spærringerne tages med i indsatsprogrammet bør der midlertidigt gives undtagelse fra at opfylde miljømålet.

Eksempel fra Skive Kommune, hvor der i VP2 var 54 spærringer med undtagelse (t.v.). I VP3 (t.h.) er der indsats for 18 spærringer, hvorved der i VP3 refterer 36 spærringer (67 %) hvor der ingen indsats er, men hvor indsats i vandområdet heller ikke er en undtagelse, hvorved spærringsindsatsen falder mellem to stole. Staten bør angive et klart administrationsgrundlag i forhold til at fastholde beskyttelsesniveauet for de vandløb, der tidligere er udgået som en del af Vandområdeplanen, men som stadig har en væsentlig miljøinteresse. I forlængelse heraf er det vigtigt, at kommunerne sikres økonomiske ressourcer til at gennemføre de nødvendige indsatser også i disse vandløb. Det kan f.eks. være tale om spildevandsindsatser, som nu er faldet bort.

Ud over at fastsætte miljømålene i vandområdeplanlægningen bør Staten også indarbejde tabeller med kravværdier for understøttende kvalitetslementer for både hydromorfologiske og fysisk-kemiske påvirkninger, samt MFS. I den tidligere vandplanlægning har der været fastsat vejledende kravværdier, som gav kommunerne et godt, operationelt og ensartet grundlag at administrere og understøtte god økologisk tilstand i vandområderne i forbindelse med vurdering af tilladelser til indvinding, udledning, gunstig bevaringsstatus.

Afgrænsning

Mange mindre vandløb med høj målsætning som f.eks. kildebække er taget ud af vandområdeplanlægningen i sidste vandområdeplan, selvom vandrammedirektivet foreskriver, at der skal være mindst samme beskyttelsesniveau som det beskyttelsesniveau, EF's Fiskevandsdirektiv foreskriver. Der er eksempler på Kommuner, hvor der er udgået 65 km offentlige vandløb, der nu efter at de blev taget ud af VP2 ikke mere har en målsætning. Der er således reelt tale om en nedklassificering af højt målsatte

vandløb, når der ikke mere findes et specifikt mål, jf. Miljøbeskyttelseslovens bestemmelser om brug af væsentlighedsprincippet. Krav til f.eks. miljøvenlig vandløbsvedligeholdelse, udledningstilladelser o.l. vil således være meget vanskelig at gennemføre i de vandløb, der nu er taget ud af vandplanerne. Der bør åbnes op for at inddrage nye vandløbs vandområder med væsentlig miljømæssig værdi ud over de vandløb, der allerede indgår i planen.

Det bør løbende være muligt at kunne opdele vandområderne i to eller flere, såfremt dette ved gennemførelse af indsatsprogramme giver mening. Opdelingen bør kunne medføre større grad af gennemførelse af indsatsen og bør foretages når særlige forhold, fx tekniske, kulturhistoriske, terrestriske naturinteresser, lodsejerforhold eller lignende er i spil og gør at en samlet indsats ikke kan forventes gennemførlig.

Søer

Generelt til søer

Ca. 80 % af alle målsatte søer opfylder ikke målsætningen og der er som følge heraf et indsatsbehov kvantificeret i Udkast til vandområdeplaner. Ikke desto mindre er der ikke udarbejdet et indsatsprogram for søer der ikke opfylder målsætningen og dermed ikke anvist en vej til målsætningsopfyldelse. Selv efter at de indsats der er skitseret i "Udkast til vandområdeplaner" er gennemført, vil hovedparten af de danske søer ikke være i god tilstand eller have forudsætninger for at komme det. Det er en forudsætning at der igangsættes tiltag til reduktion af næringsstofftilførslen i oplande til søer som ikke opfylder målsætningen og hvortil der er fastsat et indsatsbehov hvis disse søer skal kunne nå målsætningsopfyldelse. Limfjordsrådet stiller sig uforstående overfor at dette ikke er sket.

Tilstandsvurdering

Af Limfjordsoplandets 192 søer findes 26 søer, svarende til 14 %, hvor tilstanden er karakteriseret som ukendt. Det betyder at der mangler viden om eventuel indsats og i princippet også om hvilket miljømål der skal fastsættes. Limfjordsrådet skal opfordre til at det sikres at tilstanden er kendt i alle oplandets søer. Yderligere ligger 21 ud af de 26 søer med ukendt tilstand i habitatområder og skal dermed sikres gunstig bevaringsstatus efter habitatdirektivets regler. Af Natura2000 planerne fremgår at vandplanindsatsen løfter indsatsen i forhold til overfladevandsområderne. Det er vanskeligt at se hvordan dette skal kunne lade sig gøre, når tilstanden er ukendt.

Overvågning

Overvågningsprogrammet bør tilpasses så der kan skabes det nødvendige grundlag for at lave en tilstandsvurdering og et indsatsprogram. Der henvises til kommentarer under tilstandsvurdering. Limfjordsrådet opfordrer til at søovervågningen opprioriteres. Hyppigere prøvetagning også om vinteren er nødvendig, men navnlig er der et stort behov for en øget monitoring af stofbalancen for søerne således, at der opbygges den nødvendige viden til fastlæggelse og implementering af den mest omkostningseffektive indsats for opfyldelse af søernes målsætning.

Indsats

Der er 125 søer ud af 192 målsatte søer (65 %) med manglende målopfyldeelse i hovedopland 1.2. Hertil kan lægges 26 søer med ukendt tilstand. Det betyder at der i oplandet er mellem 125-151 (65-79%) søer med manglende målopfyldeelse. Der er således et meget stort behov for indsats for søerne i hovedoplandet. Staten opfordres snarest til at fastsætte indsatsprogrammer for søerne uden målopfyldeelse.

Limfjordsrådet vurderer at der reelt er behov for indsats til 125-151 søer idet der ikke er opgjort indsatsbehov for søer uden tilløb og afløb.

Yderligere er der i hovedopland 1.2 Limfjorden 70 søer der ikke opfylder miljømålet, men hvor indsatsbehovet ikke kan opgøres.

Staten bør snarest indhente den viden der er nødvendig for at søerne kan få beregnet den indsats der skal til for at de kan indgå i indsatsprogrammet og fremme processen mod at sikre opfyldelse af miljømålet. I Udkast til vandområdeplaner er der anvist et samlet indsatsbehov på 110 ton fosfor. Ikke desto mindre er der kun anvist en samlet indsats på landsplan på 7,4 ton pr. år. Heraf 4 ton via fosforvådområder som erfaringsvis ikke kan anvendes i lavtliggende oplande med langsomt strømmende vandløb.

I udkast til vandområdeplaner er det på landsplan foreslået at:

- Der etableres ca. 800 ha fosforvådområder med en effekt på mindst 4 tons fosfor i søer
- Der gennemføres forbedret spildevandsrensning på ca. 56 regnbetingede udledninger til 9 søer med en effekt på op til 0,6 tons fosfor.
- Der iværksættes sørestaurering i op til ca. 40 søer.
- Der forventes i planperiode opkøbt op til 30 dambrug med en forventet effekt på op til 2,75 tons fosfor.

Alene i oplandet til Limfjorden er behov for fosforindsats opgjort til mere end 42 ton. Indsatsen for at opnå målopfylde i søerne er med andre ord aldeles utilstrækkelig og vil kun have effekt for en ganske lille brøkdel af de søer der ikke opfylder deres målsætning.

Staten opfordres til sikre at indsatsprogrammet kommer til at indeholde reelle indsatser i søerne og til at adressere en større indsats på fosforfjernelse i det åbne land.

Af vandområdeplanen fremgår at der er 4 søer i hovedopland 1.2 der figurerer med målopfylde, men har en tilstand der er ringere end målet. Dette harmonerer ikke og søerne bør oplistes som søer med manglende målopfylde og have beregnet et indsatsbehov.

Hovedopland	ID	Sønavn	mål	tilstand
1.2	357	Skalle Sø	God	Moderat
1.2	361	Skør Sø	God	Moderat
1.2	395	Thyborøn Fjord	God	Moderat
1.2	398	Tranemose	God	Moderat

- I Udkast til vandområdeplaner gennemføres *yderligere udvikling af fosforrisikokortet, fosforvirkemidler og grundlaget for fastlæggelse af en fosforindsats mv., som kan målrettes de arealer, hvor indsatsen vil være mest omkostningseffektivt.* Det nævnes videre at *“for at sikre yderligere viden om effekten gennemføres en test af fosforvirkemidler i et eller flere sø-oplande”.*

Limfjordsrådet vurderer at der skal betydeligt større indsats også i et udviklingsspor for at nå målsætningsopfyldelse for de danske søer og stiller sig gerne til rådighed med den store erfaring som rådet besidder for planlægning og gennemførelse af de nødvendige oplandsindsatser.

En meget stor andel af de danske søer vil i henhold til Udkast til vandområdeplan ikke opfylde målsætningen i 2027. Hovedårsagen hertil vurderes at være en manglende indsats i søoplandene for at reducere næringsstoftilførslen. Tilstanden i søerne er imidlertid også påvirket af interne forhold og den store næringsstofbelastning som er sket til søerne i en lang årrække. For at sikre målsætningsopfyldelse indenfor en kortere årrække vil det være nødvendigt at gennemføre restaureringstiltag i et meget stort antal søer.

Limfjordsrådet vurderer at behovet for sørestaurering langt overstiger antallet af planlagte restaureringer i Udkast til vandområdeplaner.

Virkemidler

Virkemidlet P-Ådale har som nævnt vist sig meget vanskeligt at anvende i flade oplande med begrænset vandløbsfald. P-Ådals ordningen bør erstattes af en bredere fosfor indsats, hvor sigtet er at kortlægge og håndtere fosforkilder i hele oplandet til en sø, uanset om disse kilder viser sig at være diffus afstrømning, erosion, spildevand, spredt bebyggelse eller dambrug. En sådan ordning vil kunne adressere de væsentligste kilder til fosforbelastningen til en given sø med både kendte og nye virkemidler. Af kendte

virkemidler bør der kunne sættes ind med vandløbsdeponering af fosfor, dyrkningsfrie bræmmer, fosforfædningsbassiner eller minivådområder på dræn, erosions forbyggende tiltag, forbedring af spildevandsforhold og opkøb af dambrug. KL har tidligere efterlyst en tilsvarende ordning i sit høringssvar til den danske implementering af EU's CAP reform.

I Udkast til vandområdeplaner afsættes midler til et "Udviklingsspor" forskning i og dokumentation af nye virkemidler. Limfjordsrådet er meget enig i, at fosforindsatsen generelt er udfordret af en stor mangel på omkostningseffektive virkemidler. Vi konstaterer også at der tilsvarende blev afsat midler til yderligere forskning af virkemidler i 2. generation vandområdeplanerne, men at disse afsatte midler ikke har tilvejebragt nye fosforvirkemidler. Limfjordsrådet står til rådighed for at udvikle nye virkemidler, arbejds gange og løsningsforslag for opprioritering af søindsatsen.

Miljømål og brug af undtagelser

Udgangspunktet ved fastsættelse af miljømål for søer er "god økologisk tilstand", jf. Vandrammedirektivets bestemmelser. Limfjordsrådet konstaterer at der i hovedopland 1.2 Limfjorden er givet undtagelse for opfyldelse af miljømålet i 130 søer, svarende til 68 %, hvilket dermed gør "undtagelser" til hovedreglen. Der er registreret mindst 11 søer, svarende til knap 6 % af samtlige målsatte søer i hovedoplandet, som burde have haft et højere miljømål og der kan være flere. Det er dermed en signifikant del af søerne der er målsat ringere end de skulle være.

Eksempler på søer hvor miljømålet burde være fastsat højere end det fastsatte mål ses her;

ID	Sønavn	mål	Tilstand
283	Gravet sø 3 øst for Vigsø	God	Høj
316	Kragsø	God	Høj
321	Lindholm Kridtgrav	God	Høj
337	Nipgård Sø	God	Høj
342	Nørskov Vig	God	Høj
359	Skarre Sø, øst	God	Høj
1212	Sø sv for Glombak	God	Høj
375	Sø v. Engelstør Odde	God	Høj
387	Sø øst for Tømmerby Fjord	God	Høj
389	Søenge Sø	God	Høj
1214	Ødlevand, Lillehav	God	Høj

Ud af de 130 søer, der er givet undtagelse, har 5 søer fået fastsat et lempet miljømål varierende fra moderat til dårlig økologisk tilstand. Det drejer sig alle om reetablerede søer. Der er ikke fastsat et indsatsbehov i oplandet til søer med lempet målsætning. Limfjordsrådet mener at det også bør være muligt at gennemføre tiltag til forbedring af tilstanden i disse søer så længe dette sker gennem kollektive og frivillige tiltag. I den forbindelse er det relevant at påpege at indsats opstrøms søer alt andet lige også har en positiv påvirkning på tilstanden i de nedstrøms liggende kystvande.

Kystvande

Generelt til kystvande

Limfjordsrådet bifalder at tredje generation af vandområdeplanerne for kystvande modelberegner på et højere oplandsdetaljeringsniveau end tidligere. I Limfjorden ni imod tidligere tre delvandområder. Dermed vil det være muligt i højere grad at regulere indsatsen målrettet det enkelte vandområde.

Delvandområderne i Limfjorden er mere eller mindre sammenhængende og vandudvekslingen mellem delvandområderne er forskellig og varierer over tid. Beregning af påvirkning mellem delvandområder og afledt effekt af indsats i et vandområde til det næste er komplekst. Den mere detaljerede opdeling kræver

derfor i højere grad end tidligere viden om vand – og stofudvekslingen mellem de enkelte delvandområder.

Oplande og vandgennemstrømning

Til beregning af indsatsbehov i deloplande antages at vandtransporten er ensrettet fra inderfjord til yderfjord til åbent hav. I Limfjorden antages at vandstrømmen går fra vest imod øst, således at vandet strømmer ind fra Nordsøen i vest og sammen med den ferskvandstilstrømning, som sker til fjorden, løber den fulde vandmængde ud i øst til Kattegat. Det antages dermed at Nisum Bredning er opland til Kås Bredning, som er opland til Løgstør Bredning. Skive Fjord og Hjarbæk fjord er opland til Løgstør Bredning sammen med alt opland vest for Løgstør som videre er opland til Nibe Bredning og Langerak (Bilag 1.1 i udkast til vandområdeplaner).

Dette er ikke i overensstemmelse med faktiske forhold, hvor der sker en betydelig vandudskiftning i både øst - og vestgående retning mellem Nisum Bredning og Nordsøen gennem Thyborøn Kanal og en udveksling af vand mellem Langerak og Kattegat ved Hals barre. Også for de mere lukkede sydlige område af fjorden som Skive fjord og Hjarbæk fjord er antagelsen om en envejsvandtransport for simpel, idet vandets saltholdighed jo viser, at der sker en betydelig vandtransport fra Løgstør Bredning ind i disse områder.

Limfjordsrådet opfordrer til at vandbalancen, som er grundlag for stoftransport, belastningsopgørelse og i sidste ende beregning af indsatsbehov, revurderes.

Påvirkning

Intern påvirkning og afklaring af sedimentets betydning for udvikling i tilstand

For at nå målsætningsopfyldelse i Limfjorden er det nødvendigt at en betydelig del af det organiske stof som gennem mange års eutrofiering er ophobet i sedimentet reduceres betydeligt. Omsætning af det organiske stof resulterer i dag i gentagne iltvindshændelser hvor puljer af kvælstof og fosfor frigives fra sedimentet. Fosfor fordi jerns bindings evne til jern reduceres under anoxiske forhold, og for kvælstof fordi anoxiske forhold stopper den koblede nitrifikation-denitrifikation, hvilket medfører en flux af frit ammonium ud af sedimentet. Den næringsstofmængde der undslipper sedimentet kan være betydelig og disse puljers betydning for næringsstoffodynamik og primærproduktion i Limfjordens delvandomlande bør undersøges nærmere. Disse forhold kan have særlig betydning i de dele af Limfjorden, hvor der hyppigt optræder lagdeling og iltvind i de nedre vandmasser. Her medfører senere opblanding, at betydelige mængder næringsstoffer gøres tilgængelige for primærproduktionen.

Tilstandsvurdering

Tilstanden er fastlagt som "dårlig" i den centrale del af Limfjorden og "ringe" i Nisum Bredning samt Langerak og Nibe Bredning. Uden modelgrundlag men med kendskab til de faktiske opblandingsforhold vurderes det, at en væsentlig årsag til at de to "ydre" vandområder i Limfjorden er én tilstandsklasse bedre end den centrale del af fjorden er den vandudskiftning som finder sted mellem Limfjorden og Nordsøen i vest og Limfjorden og Kattegat i øst. Hvilket igen taler ind i det problematiske i at bruge sekvensmodel som udgangspunkt for beregning af indsatsbehov.

Overvågning

I Udkast til vandområdeplan er antallet af delvandområder i Limfjorden øget fra tre til ni. Det fremtidige overvågningsprogram bør afspejle antallet af delvandområder således at der indhentes fyldestgørende data for alle delvandområder.

Traditionelt gennemføres overvågningen på prøvetagningslokaliteter i vandområdernes dybe dele. Dette er hensigtsmæssigt i visse sammenhænge men typisk vil de store lavvandede områder som dominerer i Limfjorden have større økologisk effekt på tilstanden i fjorden. Det opfordres derfor til at prøvetagningslokaliteter på lavere vand i højere grad indgår i det fremtidige overvågningsprogram.

I næringsbelastede fjorde indeholder sedimentet store mængder organisk stof og store næringsstofpuljer. Stofudvekslingen mellem sediment og vandfase har følgelig endog meget stor betydning for fjordenes tilstand og for fjordenes udvikling imod at opnå tilstandsforbedringer. Lokal viden om sedimentets påvirkning af fjordtilstanden er imidlertid sparsom. Limfjordsrådet henstiller til at indsamling af viden om sedimentforhold på fjordniveau opprioriteres.

Indsatser

Det er estimeret at statusbelastningen til Limfjorden er ca. 11.400 ton N/år. Ved gennemførelse af alle planlagte tiltag i oplandet er baselinebelastningen i 2027 beregnet til ca. 10.000 ton N/år. 2027 baseline er således beregnet til at være 12 % mindre end den nuværende belastning. Limfjordsrådet vil her påpege at det er vores erfaring at omkring 20 % af de tiltag, som er planlagte, ikke bliver realiseret.

Den samlede målbelastning er videre beregnet til 6.605 ton N/år, hvilket resulterer i et indsatsbehov på ca. 3.400 ton N/år. Der skal således gennemføres en samlet reduktion på 33 % af baselinebelastningen til Limfjorden inden 2027.

Limfjordsrådet anerkender behovet for en meget stor indsats i Limfjordens opland men vil samtidigt understrege at en sådan stor indsats kun kan gennemføres succesfuldt gennem et intenst samarbejde mellem lokale og centrale myndigheder samt landbruget hvorfra den markant største næringsstofftilførsel sker.

Limfjordsrådet forventer at staten stiller de fornødne ressourcer til rådighed for at gøre dette samarbejde muligt.

Beregninger

Indsatsbehovet til et delopland beregnes ud fra "kædeberegne" indsats, hvor indsats til opstrøms kystvande også bidrager til dækning af indsatsbehovet til nedstrøms kystvande. Til beregning af kvælstofindsats i Limfjorden hvor vandudvekslingen mellem delvandområder ikke er ensrettet er dette beregningsprincip problematisk i visse dele af fjorden.

I Udkast til vandområdeplan antages det at næringsstofftilførslen til Nissum – og Thisted Bredning samt de sydlige og centrale dele af fjorden i fuldt omfang føres videre til Løgstør Bredning og den østlige del af fjorden. Dette er ikke i overensstemmelse med eksisterende viden. Konsekvensen er at næringsstoftransporten fra Nissum – og Thisted Bredning samt de centrale og sydlige fjordoplande til Kås, Løgstør, Nibe Bredning og Langerak bliver overestimeret.

I udkast til vandområdeplan for kystvande antages det videre at reduktion af kvælstofftilførslen til en inderfjord slår igennem 1:1 som reduktion af kvælstofftilførslen til yderfjorden og det efterfølgende åbne havområde

Overestimering af kvælstofftilførslen fra et vandområde til det næste medfører at effekten af den indsats som planlægges for det opstrøms vandområde tilsvarende overestimeres.

Dette vurderes at være tilfældet for Kås-, Løgstør- Nibe Bredning, og Langerak. Yderligere vil det direkte oplands relative andel af belastningen til de pågældende vandområder dermed blive underestimeret.

Hvordan baseline beregnes har stor betydning, da det definerer behovet af det fremtidige indsatsbehov.

Derfor er vi bekymret over at man fra statslig side har valgt at indregne effekten af de realiseringsprojekter der er undervejs i VP2. Her er størstedelen af projekterne meget tidligt i forløbet og statistisk er det vurderet (fra statslige side) at ca. 20 pct ikke gennemføres.

Yderligere forudsætter princippet om nettoindsatsbehov, at indsatsen til de opstrøms kystvande gennemføres 100 %. I Limfjorden er der store krav til indsats og tilstandsforbedringer i den sydlige og centrale del af fjorden. Udfordringer med at gennemføre den fulde implementering af vandområdeplanerne her vil resultere i afledte konsekvenser i Løgstør Bredning og de østlige dele af fjorden med manglende målopfyldelse.

Retention/opstrøms påvirkning på nedstrøms vandområder

Påvirkning af tilstand sker gennem indsats i det umiddelbare opland (det er reduktioner i koncentrationen i det vand, som løber til fjordområdet, som forbedrer tilstanden i den pågældende del af fjorden).

Afsmittende påvirkning nedstrøms af tilstandsforbedringer i opstrøms del af "vandområde-kæde" vil ske i et vist omfang over tid men antagelse om 100 % effekt i nedstrøms vandområder af indsats i opstrøms opland er tvivlsom og en eventuel effekt vil under ingen omstændigheder være umiddelbar. Effekt af indsats i opland til givent vandområde vil kunne erkendes efter "nogle år". Den afledte effekt af tilstandsforbedringer i opstrøms vandområder på tilstand i nedstrøms vandområder langt fra indsatslokaliteten vil først kunne erkendes efter årtier.

Konsekvens af de valgte beregningsforudsætninger er at den fulde indsats lægges i den centrale og vestlige del af oplandet uanset at der kommer betydelige næringsstofmængder til den midt – og østlige del fra det direkte opland. Endvidere vil en forbedring af tilstanden i det nedstrøms vandområde have endog meget lange udsigter

I forbindelse med fastsættelsen af tålegrænser og indsatsbehov for kvælstof er der investeret store ressourcer i udvikling af dynamiske modeller for Limfjorden og de fleste andre større danske fjorde. Disse modeller modellerer udveksling af vand og næringsstoffer mellem de enkelte delvandoplande. I disse modeller bør det være muligt at beregne, hvor stor effekten af reduktioner i næringsstof tilførslen i et opstrøms vandopland er i en givet nedstrøms vandopland. Disse beregninger bør foretages og effekten indregnes i de samlede indsatsbehov.

Der bør derfor indregnes en reduktion af effekt fra et vandbassin til det næste – forslag 25 % (25 % anvendt i kædeberegninger i Helcom sammenhæng, pers. Med. Timmermann, pers. Med.)

Note: Det blev for år tilbage afgjort (MST/Natur & Miljøklagenævnet) at Skanderborg Rensningsanlæg ikke behøvede at indføre kvælstoffjernelse af hensyn til Randers Fjord med det argument at den udledte kvælstof i Skanderborg Sø via retention i rækken af søer mellem Skanderborg Sø og Gudenåen fra naturens hånd ville blive fjernet og dermed ikke påvirkede tilstanden i Randers Fjord. Afgørelsen er i tråd med Limfjordsrådets vurdering af den begrænsede effekt af indsats i opstrøms oplande beliggende meget langt fra det givne vandområde og adskilt af flere vandbassiner.

Det vurderes at den samlede konsekvens af nævnte beregningsforudsætninger er at effekt af indsats i det direkte opland til Kås - og Løgstør Bredning samt østlige delvandoplande underestimeres og at indsatsen i disse oplande underprioriteres.

Variation i indsatsbehov

Variationen i indsatsbehov bliver med de valgte beregningsforudsætninger meget stor med reduktionsbehov større end 60 % i de centrale dele af Limfjorden og resulterende indløbskoncentrationer til fjorden ned til ca. 1,6 mg N/l eller meget tæt på baggrundsbelastningen mod omkring 20 % i den centrale og østlige del af fjorden med direkte udløbskoncentrationer på op til 3,7 mg N/l i Langerak og Nibe Bredning.

Målopfyldelse i de østlige dele af Limfjorden, herunder den centrale Løgstør bredning og Langerak, bygger i udkastet på at de meget store indsatser i Nissum bredning, Skive fjord, Hjarbæk fjord og Halkær bredning nås. Reelt skal man nå ned på baggrundsconcentrationen i det åvand det løber til eksempelvis Skive fjord, hvilket vil være endog meget vanskeligt at opnå, hvis der i Skive fjords opland skal drives en rentabel landbrugsproduktion. Hvis denne indsats ikke realiseres vil hverken Skive fjord, Løgstør bredning eller Langerak kunne nå målopfyldelse, da der ikke er lagt op til at der kan gennemføres selvstændige kollektive kvælstofindsatser i den vestlige Limfjord. Der sker dog også en vand og næringsstoftransport ind i f.eks. Skive fjord fra Løgstør bredning, og indsatser i Løgstør bredning vil derfor også påvirke Skive fjord positivt. Hvis man tillader frivillige kollektive indsatser i oplandet til Kås bredning og Løgstør bredning vil man derfor også kunne reducere kravet til indsatsen overfor de næringsstoffer der tilføres Skive fjord med ferskvandsafstrømningen. Det fordrer dog, at man beregner de faktisk vand og næringsstof udvekslinger mellem de enkelte delvandoplande, med de dynamiske modeller, og ikke antager en ensrettet vandafstrømning.

Beregning af indsatsbehov i deloplandene skal justeres i henhold til den reelle vandbalance i Limfjorden. Dette vil medføre at et indsatskrav i de centrale og østlige dele af Limfjorden fastholdes hvilket blandt andet kan gøre det muligt at gennemføre yderligere kollektive indsatser i denne del af fjorden. Gennem fremtidige "genbesøg" kan indsatskravene i deloplande reguleres i takt med at tilstanden i den centrale del af Limfjorden forbedres.

Virkemidler

Det er Limfjordsrådets opfattelse, at den kommunale vådområdeindsats har været et af de mest succesfulde virkemidler. Ikke mindst som følge af den lokale forankring og engagementet blandt kommunerne og lodsejerne. Limfjordsrådet forudsætter derfor, at vådområdeindsatsen fortsætter som en kommunal vådområdeindsats i 3. generationsvandplanerne og henstiller til at det bliver muligt at anvende virkemidlet i alle Limfjordens deloplande, som et frivilligt virkemiddel, som også tilgodeser lodsejerønsker og for hvem der er et udbredt ønske om fortsat at kunne etablere vådområder.

Udtagning af lavbundslande indgår naturligt i sammenhæng med den kommunale vådområdeindsats og bør fremadrettet samtænkes med denne. Ikke mindst da kommunen er myndighed for den øvrige regulering af det åbne land i samarbejde med lokale interessenter.

Det er tvivlsomt om detailfordeling på enkeltvirkemidler i enkeltvandområder kan fastlægges centralt endside implementeres ud fra en centralt formuleret fordelingsnøgle. Vi opfordrer til at indsatsen rammesættes på delvandsniveau og de lokale og centrale myndigheder i fællesskab fastsætter hvordan indsatsen skal gennemføres.

Kollektive indsatser er nu gennemført i en længere årrække. Der er opbygget stor erfaring med at implementere de kollektive virkemidler og et godt kendskab til værktøjet i befolkningen og blandt lodsejere. Kommunerne oplever en stigende efterspørgsel efter at gennemføre kollektive indsatser og finder det uheldigt hvis disse virkemidler begrænses. Limfjordsrådet henstiller til at det fortsat vil være muligt at gennemføre frivillige kollektive indsatser i alle delvandomlande til Limfjorden.

Muslinger

Der er gennemført forskellige projekter til afklaring af potentialet for at dyrke muslinger de danske fjorde og af effekt og påvirkning på vandmiljøet lokalt og på vandområdeniveau. Projekterne viser at opdræt af muslinger immobiliserer næringsstoffer, fjerner mikroalger og bidrager til klarere vand og kan anvendes som et supplement til andre marine indsatser. Anvendelse af muslinger for at opnå mere klart vand skal ske gennem lokal dialog med kommunerne som en central part.

Limfjordsrådet opfordrer til at der etableres et pilotprojekt i Limfjorden til afprøvning af muslingeopdræt som marint virkemiddel. Muslingeopdrættet kan bestå af udlægning af muslingekulturbanker på fjordbunden og/eller som egentlige opdrætsanlæg i vandsøjlen. Grundlæggende er det vigtigt for Limfjordsrådet, at der tænkes i helheder og at tiltagene i vandområdeplanerne i videst muligt omfang bliver værdiskabende.

Miljømål og brug af undtagelser

Limfjordsrådet konstaterer at Limfjorden er undtaget fra at nå målopfyldelse indenfor den kommende vandplanperiode.

Indsatsen for at sikre målopfyldelse er i Udkast til vandområdeplan foreslået med udgangspunkt i en opdeling i ni delvandområder hvor indsatsen primært skal gennemføres i de vestlige og centrale delvandomlande. Det differentierede indsatsbehov og implementeringen heraf vil i meget høj grad kræve et samarbejde mellem centrale og lokale myndigheder og med involvering af relevante interessentgrupper. Desuden vil det være nødvendigt at de nødvendige tekniske værktøjer og økonomiske ressourcer er til rådighed allerede fra planperiodens start.

Uanset en stor og fokuseret indsats vurderer Limfjordsrådet at det vil være vanskeligt at nå målsætningsopfyldelse i henhold til Vandrammedirektivet. Dette vil sandsynligvis have afsmittende negativ effekt på muligheden for at de marine dele af Natura 2000 områderne kan opfylde Habitatdirektivets målsætninger.

Afgrænsning

Den sydlige afgrænsning for Thisted Bredning er uhensigtsmæssig. Den sydlige udstrækning af Thisted Bredning går i Udkast til vandområdeplaner ved Nees sund. En mere logisk afgrænsning synes at være Tambosund samt en linje fra Mors' sydspids (Hestør odde) til Jegind ø's nord vestlige spids (Bølør odde). Bathymetrien viser at der i denne snævring formentlig er en begrænsning af vandudvekslingen med Kås bredning.

Hvis den foreslåede afgrænsning følges, vil en række relativt lukkede lavvandede områder blive inkluderet i Thisted bredning, som de formentlig er mere sammenlignelige med end den mere åbne Kås Bredning. Det gælder blandet andet områderne Skibsted fjord, Nees vig og Glomstrup vig. Desuden er der i den del af Thisted bredning der er "flyttet" til Kås Bredning ikke overvågningsstationer, hvor de elementer der ligger til grund for opdelingen af et vandområde, er målt (f.eks. Vandtemperatur, salinitet, lagdeling etc., jfr. "Gennemgang af grundlaget for afgrænsning, karakterisering og typeinddeling af kystvande i vandområdeplanerne")

Natura 2000 og habitatdirektiv

I hovedopland 1.2 Limfjorden er udpeget 36 Natura2000 områder, som dækker et areal på 177.000 ha. Der er således både lokalt og på landsplan tale om et stort omfang der skal sikres beskyttelse efter habitatdirektivets bestemmelser.

Danmark er ifølge habitatdirektivet forpligtet til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktivet omfatter. Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet.

Vandområdeplanerne, som udarbejdes med baggrund i EU's vandrammedirektiv, er hovedinstrumentet til at sikre og forbedre tilstanden i de akvatiske naturtyper i Natura 2000-områderne. Vandområdeplanernes formål er at forbedre vandmiljøet i retning af god økologisk og kemisk tilstand (fx reduktion af kvælstofbelastning og fjernelse af spærringer), hvilket samtidig tilvejebringer grundlæggende forbedringer af vandkvaliteten til gavn for naturtyper, fugle og arter i Natura 2000-området.

Limfjordsrådet finder ikke at indsatsprogrammer beskrevet i Udkast til vandområdeplan i hovedopland 1.2 Limfjorden i tredje planperiode er fyldestgørende til at sikre god økologisk tilstand i oplandets søer, vandløb og marine områder. De manglende indsatsprogrammer vil influere på muligheden for at sikre god bevaringsstatus i Natura 2000 områderne.

I forhold til at opnå gunstig bevaringsstatus for naturtyperne i de marine dele af Limfjordens Natura 2000 områder skal den anvendte sekvensmodelbetragtning for indsats til kystvandene efter Limfjordsrådets vurdering suppleres med mere specifikke lokale tiltag for at sikre den nødvendige progressivitet i vandområdeplanlægningen så bevaringsmålsætningerne i Natura2000 kan imødekommes i overensstemmelse med habitatdirektivets bestemmelser.